

ביצד העדים פרק ראשון מכות

ב.

עין משפט גד מצוה

א א מיי פ"כ מהל'
 עדות הלכה כן ט
 עשין קי טוח"מ פ"כ לה:
 ב ב מיי שס פ"ח הל' א
 סגמ שס:
 ג ג מיי שס פ"כ הל' י
 סגמ שס:

מוסף רש"י

כל הווממין מקדימין
 לאותה מיתה. שהיו
 ממיינן את הניזון חרץ
 מווממי בת כהן
 וברעלה. כלומר וכל
 הכהנים מיוני כמשת
 הכזבולת מן מנושל בת
 כהן (סנהדרין צ.ג.)

רבינו הגאון

ביצד העדים נעשין
 וזממין מעידין
 אנו באיש פלוני שהוא בן
 גרושה או בן חלוצה כו'.
 ואקשינן [הא ביצד ובר]'
 היאך אתם מעידים ביום
 פלוני שהרי פלוני את
 פלוני במקום פלוני ואתם
 הייתם עמנו במקום פלוני
 הרי אלו זוממין. ופרקינן
 תנא התם קאי כל הווממין
 מקדימין לאותה מיתה
 חרץ מווממי בת כהן
 וברעלה. יש עדים אחרים
 שאין בהם הומה כל
 עיקר אלא מלקות בעלמא
 כיצד מעידין אנו באיש
 פלוני שהוא בן גרושה
 כו' אין אומרים יעשה זה
 בן גרושה כו'. שאנמר
 ועשיהם לו כאשר זמם לו
 ולא לזרעו וליפסליה ליה
 לירידיה לחוריה. בעינן
 כאשר זמם וליכא. כלומר
 הוא לא בא אלא לפסול
 לו ולזרעו ואם באת
 לפסולו לו לבדו תנה לא
 נעשה כאשר זמם לעשות.
 וחיילתה הוא אינו מתחלל
 בר פדא אמר ק"ו המתחלל
 אינו מתחלל פי' כהן
 גדול (ל' שבא על אילנה
 וחיללה הוא אינו מתחלל
 העד שבא לחלל והיעד
 עליו שהוא בן גרושה
 ונתחילו לחללו ולא חיללו
 אינו דין שלא יתחלל.
 ומתקיף רבינא א הכי
 בטלת תורת עדים וזממין
 דאיכא למימר לדבריך

מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים כו'. תימה כיון דלאס הומו אינן נעשין בן גרושה וחלוצה א"כ גם בשלל יוזמו איך יעשה על פיהם בן גרושה (א) דהכי הוא האמת ואמאי הא הוא לה עדות שאי אתה יכול להזימה ואין זה עדות (א) וי"ל כיון דלוקין הו' כאשר זמם והו' שפיר אתה יכול להזימה וקשה דא"כ מאי קאמר פרק היו בזדקין (סנהדרין דף מה.) גבי עדי נערה המאורסה דלאי לא מיקטלא לא דאיכו לא מיקטלי משום שיכולין לומר לאסרה על צעלה צאנו והוא לה עדות שאי אתה יכול להזימה ומאי קאמר והא מ"מ לוקין וי"ל דהתם כיון שצאנן למייבא מיתה וזממו להרוג את הנפש לא מיקיים כאשר זמם צמלקות דהא צהדיח כתיב נפש נפש גבי הומה דעדות נפשות ולא חשיב יכול להזימה צמלקות אצל הכא שלא כוון אלא לשווייה בן גרושה ובן חלוצה דליכא כי אס לאו צעלמא כיון שלקו חשיב שפיר עדות שאתה יכול להזימה (א) ועי"ל דגבי עדות דבן גרושה וחלוצה לא חיישינן כלל צאתה יכול להזימה דמהיכא נפקא לן דבעינן עדות שאתה יכול להזימה מכאשר זמם והא מוכח בגמרא דכאשר זמם לא נכתב לגבי עדות דבן גרושה (א) ולא קאי כלל עליה צמם ד עשולס אצל התם גבי נערה המאורסה ודאי כאשר זמם קאי נמי עליה (א) דהא התרו בה מיקטלי איהו צהחמו ואילו איכי צלל הומו (א) והתם מיידי צלא המרו וכוין דלכאשר זמם קאי עליה (א) לכך בעינן אתה יכול להזימה ויש לדקדק אמאי לא נקט מעידין אנו באיש פלוני שהוא ממזר כו' דזה הוה שייך בין צשראל בין צכהנים ובן גרושה לא פסיל אלא צכהנים ויש ליישב דנקטיה משום דקאי אווממי צת כהן דלאיתא בגמרא ולכן נקט שייך צכהנים: **מעידין** אנו באיש פלוני שחייב גארות. וא"ת היאך הו' יכולים לחייבו גלות צעדותן והא יכול לומר מזיד הייתי כדאמר גבי אכלת חלב צפ"ק דצבא מליעא (דף ג.) וי"ל דמיידי כשראו צו רגלים לצבא צשכמט צברול מקתא ואיכא למימר דלא נתכוין אצל קשה מהא דתמן פרק אלו הן הגולין (לעמן

ביצד העדים נעשין וזממין כו'. בגמרא מפרש מאי קאמר: **את איש פלוני**. כהן: שהוא בן גרושה. צפנינו נתגרשה אמו (א) קודם שגולד והרי הוא חלל ופסול: אין אומרים. אס הומו והן כהנים יעשה זה בן גרושה וחלוצה לקיים צו (א) כאשר זמם אלא סופג את הארבעים ובגמרא מפרש טעמא: שחייב גלות. שהרג את הנפש צווגג: גב' ה"ג האי כיצד אין העדים נעשין וזממין מיבעי ליה ועוד דקתני לקמן (דף ה.) אצל אמרו להם כו': כיצד אין העדים נעשין וזממין מיבעי ליה. דהא לא מקיימת זהו כאשר זמם: ועוד. מאי קא צעי תנא כיצד נעשין וזממין הא קתני לה לקמן כיצד דין וזממין דקתני צממני' אצל אמרו להם המומים היאך אתם מעידים עדות זה והלא הייתם עמנו אותו היום צמקום פלוני כו': **הם קאי**. מנסהדרין סליק דתנן צשיחיי אלו הן הנחנקין דהוא סיומא דסנהדרין דיס וזממין צנשתנו צמקמט מדין הומה דקתני כל הווממין מקדימין לאותה מיתה כלומר אין להם לנפות מיתה אלא משכימין לאותה מיתה שנגמר כהן. נשואה שאע"פ שנגמר דינה לשריפה על פיהם הו' צחנק כדילפינן התם (דף ג.) היא צשריפה ואין צועלה צשריפה אלא צחנק כאשר אשת איש והווממין משכימין למיתה שחייבו את הצועל דכתיב כאשר זמם לעשות לאחיו ולא לאחותו (סס) וקאמר הכא עוד יש וזממין אחרים שאין מקיימין צהן דין הומה כלל אלא מלקות ועלה מפרש כיצד אותן העדים שאין מקיימין צהן דין הומה נעשין וזממין מעידים אנו כו': ולא **לורעו**. ואס תעשהו חלל והוא כהן פסקת את זרעו לעולם: **צעין כאשר זמם**. והוא זמם לפסול את הגדון ואת זרעו: **מתחלל אינו מתחלל** כהן הנושא את הגרושה שמתחלל את זרעו אין הוא עצמו מתחלל מן הכהונה: **הכא לחלל ולא חיילל**. עד זומם שצרה לחלל ולא חיללו אינו דין כו': **אס קנ**. אס צאת לדרוש ק"ו זה צעדים וזממים צטלת תורת הומתם: ומה

העדים נעשים וזממין מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה ארבעים מעידין אנו באיש פלוני שהוא חייב לגלות אין אומרים יגלה זה תחתיו אלא לוקה ארבעים: **גב' הא כיצד** אין העדים נעשים וזממין מיבעי ליה ועוד (א) מדקתני לקמן אבל (א) אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי באותו היום אתם הייתם עמנו במקום פלוני הרי אלו וזממין (א) (מכלל דאלו אין וזממין) תנא התם קאי (א) כל הווממין מקדימין לאותה מיתה (א) חוץ מווממי בת כהן ובעלה שאין מקדימין לאותה מיתה אלא למיתה אחרת ויש עדים וזממין אחרים שאין עושין בהן דין הומה כל עיקר אלא מלקות ארבעים כיצד מעידין אנו באיש פלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה אין אומרים יעשה זה בן גרושה או בן חלוצה תחתיו אלא לוקה את הארבעים מנהני מילי א"ר יהושע בן לוי (א) (אמר ר"ש בן לקישה) דאמר קרא ויעשיהם לו כאשר זמם לו ולא לזרעו וליפסלוהו לירידיה ולא ליפסלו לזרעיה בעינן כאשר זמם לעשות וליכא בר פדא אומר ק"ו ומה המתחלל אינו מתחלל הבא לחלל ולא חילל אינו דין שלא יתחלל מתקיף לה רבינא אם כן בטלת תורת עדים וזממין ומה

דף ט: (א) דשוגא אינו גולה לאו כי האי גוונא דומיא דאובת גולה ואמאי אינו גולה כיון דרסאו דהו' רגלים לדבר וי"ל דשאני שוגא דיס לנו לומר טפי דצנשה הכהו ועוד וי"ל דמיידי שפיר דליכא רגלים לדבר והשתא ניחא משוגא ומ"מ אוהצ גולה כהן דשתק כשאמרו לו העדים צודאי אי הוה אמר לא הרגתי יכול לתרך ולומר לא הרגתי שוגא אלא מויד כמו (א) צלל אכלתי חלב אצל כיון דשתק כהודאה דמאי: **ב"כ הווממין** מקדימין לאותה מיתה. פי' הקונטרס שאין להם נס והמלטו וקשה דמאי קמ"ל פשיטא וצמכות (א) פירש שרואה לומר מקדימין צלל יענו הדין וגם זה קשה דמאי קמ"ל פשיטא לכך פירש ר"י מקדימין הכי פירושו ודאי אתה צריך להמיתן צמיתה (א) שהמיתו אצל ודאי אס אינו יכול אפ"ה נמיתם צכל מיתה שנוכל דמתני (א) הכה תכה (צ"מ דף לא:) וקשה דאמרינן פרק נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) דרואח וגואל הדס הו' צ' כתובין הצאין כאשר וכן קשה דצמקספתא (פ"ב דסנהדרין) תניא (א) אצל הווממין שאין אתה להמיתן צמיתה צכל מיתה ודריש ליה מן קרא דוצערת הרע מקרבך ואמאי (א) הוי רואח וגואל הדס צ' כתובין הצא'ס כאשר ומיך ה"ר יוסף דרואח וגואל הדס הו' צ' כמובים הצאין כאשר לענין שלא נלמוד שאר מומתין מהם להמיתם אף צמיתה שאינה מד' מיתות צ"ד אצל טנד' מיתות צ"ד פשיטא נמיתם צכל חייבי מיתות: **זווממי** בת כהן ובעלה שאין מקדימין מיתה אלא צמיתה אחרת. צועלה דדרשינן היא ולא צועלה חווממי צת כהן דכתיב לאחיו (א) דדרשינן לאחיו ולא לאחותו וא"ת למה לי דרשא דלאחיו ולא לאחותו מיפוק ליה מתיא דנפקא לן דדרשינן (סנהדרין גא.) את צציה היא וחללת היא ולא צועלה היא ולא חווממי וי"ל הואיל חווממי צכו לחייבא שריפה לא יבא לאוקומי מיטוטא דהיא אלא צצועלה ולא ממעטינן חווממין (א) (אלא מן (א) אחיו) אצל כיון דכתיב אחיו נמי מתיא למעוטי חווממי אצל קשה כיון דכתיב אחיו אמאי איתרינן למעוטי חווממין מהיא וי"ל דאי מאחיו הוה אמיתא דה"מ כשהצועל היה נדון קרינן ציה לאחיו אצל אס לא היה נדון על פי עדותן כהן שהיה קטן צן ט' שנים ויוס אחד או שלא הכירו הצועל לא קרינן ציה לאחיו קמ"ל היא ולא (א) חווממין למעוטי חווממין צכל ענין ומתחלה היה ר"י מסופק צצאי מילתא ושוצ פשטה מפרק נגמר הדין (סנהדרין דף מו.) דקאמר מיתה אחת מעין שתי מיתות כהן צת כהן וצועלה או צת כהן חווממי (א) חווממין והשתא למה ליה חווממי צמיתון מיפוק ליה דאיכא שתי מיתות צלא חווממי משום שחייב צמיתות אלא שחייב צמיתות דין מיתה צצועלה כהן שהוא קטן כדפירשתי ואפ"ה קאמרי חווממין צחנק אלמא דהוה חווממין צחנק אע"פ דליכא דין מיתה צצועל: **ועוד** מברקתני לקמן. (א) פי' הקונטרס דמאי צעי כיצד וכו' האי קתני (א) לקמן וכו' ועוד יש לפרש ועוד כלומר ואס תמנא לומר דלשון חומה הוא זה אינו דעל כרחק דין חומה קאמר דקתני ולאומי קושייתא קמייתא: **בעינן כאשר זמם וליכא**. קשיא היכא שמעדין שהוא מצרי שני דאינן צאין לפסול זרעו כי אס לפסולו א"כ נפסול (א) וי"ל דמ"מ אשמו נפסקת דפסלה צציתו וכתיב ועשייתם לו כאשר זמם לו ולא לאשמו: ומה

(א) נרסות מה"מ דקתני. (ב) [לעמן ה.ג.] (א) מה"מ (ב) מ"ו. (ד) סנהדרין פט. ע"ש. (ט) [למת' בלעטן.] (ו) [ע"י מו"ט.] (ז) [דברים יטן.] (ח) כשי"ד הלא אס. (ט) כשי"ל מ"ו.] (י) [כיתומי.] (יא) [דף מה. ע"ש.] (יב) כשי"ל מות יומת כו'. [עין רש"י.] (יג) [ע"ל כל חייבי מיתות שזאי אתה יכול כו'. ועין רש"י.] (יד) מיתות צי"ד פשיטא דמיתתם בכל חייבי מיתות. מה"מ. (ט) כשי"ל מ"ו.] (טז) כשי"ל הוא כפירוש הקונ"ט.

תורה אור השלם

1. ויעשיהם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ובערת הרע מקרבך: דברים יט יט

גליון הש"ס

תוב' ד"ה מעידין ב' וי"ל ד"ה דלוקין. ע"י שניה מקובצת צ"ה ע"י ע"ז ד"ה עדות שף אתה יכול להזימה: **בא"ד** ועי"ל רבי עקיבא דב"ב. קשה לו מה מקובצת דכזבות דף ג' ע"ש רא"ל ע"ש וזממין ממונא משלם מלקי לא לקי משום דלאו צני התרסה מינה. צממע דאי צני התרסה ראו לומר יומת נמלקי לקי והא אס יהיה הדין דממונא לא משלם צטלה כל העדות דהי צפות שאי אתה יכול להזימה לדנה אין דומה לצי"ד דהא קרא דהתם קאי על המוון דהא משכמת צלא אמרו. וא"כ אדרבה אס ל"ב התראה אפטר לומר יומת דמלקי לקי ולא יהיה צממון כלל דין הומה ולא קאי עלה וישתם כאשר זמם. ע"פ אס לייכין התראה א"כ משכמת צממון כשני זמם צלא התראה וצחתי' אס לא ישלמו ממונ יהיה צכלל עדות שאי אתה יכול להזימה: **ד"ה בעינן ב'** וי"ל ד"ה אשמו נפסקת. לצבורה עשין קשה ליי' ציבנות דף ס' דלמני שני אינו פוסק את אשמו:

הגהות הב"ח

(א) תוב' ד"ה מעידין וכי צן גרושה וחלוצה דהיי: (ב) בא"ד גרושה וחלוצה ולא: (ג) ד"ה כל כו' צמיתה שרצו להמית אותו אבל אם ודאי שאינן יכולים להמיתן באותה מיתה אפ"ה נמיתם: (ד) בא"ד ואמאי הא הו': (ה) ד"ה חווממי כו' לאחיו ודרשינן לאחיו: (ו) בא"ד מן לאחיו אצל כיון דכתיב לאחיו וכי אצל קשה כיון דכתיב לאחיו וכי וי"ל דאי מלאחיו הו' (א) בא"ד ולא חווממי למעוטי: (ב) בא"ד חווממי חווממי והשתא למה ליה חווממי חווממי וכי וזממי ד"ה חווממי צחנק: (ג) ד"ה ועוד וכו' קתני לה לקמן: